

NORDMALINGS KOMMUN

HANDLINGSPROGRAM
FÖR
SKADEFÖREBYGGANDE INSATSER
OCH
RÄDDNINGSTJÄNST
2012 - 2015

Innehåll

1	Inledning
1.1	Lagen
2	Den enskildes ansvar
3	Förebyggande mål
3.1	Förebyggande arbete
4	Riskbild
4.1	Räddningstjänstens insatser
5	Skadeförebyggande insatser
5.1	Prioriterande riskområden
5.2	Säkerhetsmål och prestationsmål
5.2.1	Bränder
5.2.2	Trafikolyckor
6	Räddningstjänst
6.1	Organisation
6.2	Kompetens
6.3	Förmåga
6.4	Samverkan
6.5	Övningsverksamhet
6.6	Hamn område
6.7	Alarmering
6.8	Brandvattenförsörjning
6.9	Beslut under och efter räddningsinsats
6.10	Räddningstjänst under höjd beredskap
7	Bilagor

1. Inledning

Enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) skall kommunen ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

I programmet anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen som kan leda till räddningsinsatser.

Handlingsprogrammet ska vara en grund för konkreta åtgärder som syftar till att

- minska antalet döda till följd av olyckor
- minska olyckskonsekvenser på egendom och miljö
- minska sannolikheten för att extraordinära händelser ska inträffa eller få allvarliga konsekvenser

Handlingsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige för varje mandatperiod.

1.1 Lagen

Lagen om skydd mot olyckor innehåller två övergripande nationella mål enligt nedan.

”Bestämmelserna i denna lag syftar till i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor.”

”Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.”

2. Den enskildes ansvar

Lagen betonar att den enskilda människan har ett eget ansvar för sin säkerhet. Detta är inte något nytt, men har aldrig framställts på det tydliga sätt som nu görs. Innebörden av ansvaret kan sammanfattas i några punkter:

- Den enskilde har ansvar för att varna och tillkalla hjälp vid brand eller annan olycka.
- Den som är ägare eller nyttjanderättshavande till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra och begränsa skador till följd av brand.
- Den enskilde har ansvar för vissa efterföljande åtgärder när en räddningsinsats har avslutats.

När det gäller bränder har den enskilde möjligheten att påverka händelseförloppet i ett tidigt stadium. Innehav av brandvarnare - handbrandsläckare har en avgörande betydelse för att den enskilde skall kunna agera. Då den enskilde inte kan hantera en inträffad olycka har kommunen eller staten ett ansvar att bistå med resurser för det nödläge som uppstått. Det ligger i kommunens och räddningstjänstens intresse att stärka den enskildes förmåga att ta sitt ansvar. Detta sker genom information, rådgivning eller utbildning.

3. Förebyggande mål

I lagen om skydd mot olyckor anges att kommunen skall vidta åtgärder för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. Detta mål skall nås genom samarbete mellan kommunens olika förvaltningar, organisationer, näringsliv, andra samhällsorgan och andra kommuner. I kommunen är förvaltningscheferna ansvariga för säkerheten inom sina ansvarsområden.

Kommunen har enligt lagen följande uppdrag inom det förebyggande området:

- Underlätta för den enskilde
- Tillsyn
- Sotning och brandskyddskontroll
- Samordna

3.1 Förebyggande arbete

Nedan redovisas några verksamheter och aktiviteter som genomförs i kommunen.

Rådgivning och information

Räddningstjänsten arbetar aktivt med rådgivning och information inom brandskyddsområdet. I kommunen genomförs olika brandförebyggande aktiviteter. Exempel på sådana är jul och brandvarnarkampanjen, bostadstillsyn, information i annonsbladet och kommunens hemsida.

Utbildning

Räddningstjänsten erbjuder utbildningar i brandkunskap, heta arbeten, SBA mm till kommunen, allmänheten och företag. Syftet med utbildningarna är att stötta enskilda och organisationers förmåga att själva klara av bränder, olyckor och samhällstörningar.

Tillsyn

I den nya lagen finns inte brandsynebegreppet med. Istället tydliggörs fastighetsägarens och verksamhetsutövarens ansvar för brandskyddet. Brandsyn ersätts av tillsyn. Räddningstjänstens roll är att genom tillsyn kontrollera att arbetsplatserna arbetar systematiskt med sitt brandskydd.

Systematiskt brandskyddsarbete

Alla ägare av byggnader eller anläggningar samt nyttjanderättsinnehavare som bedriver någon form av verksamhet skall bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete för att uppfylla intentionerna i lagen. I detta ingår att brandskyddet dokumenteras. Vissa fastighetsägare och verksamhetsutövare måste lämna in en skriftlig redogörelse till räddningstjänsten.

Brandfarlig vara

Tillståndsärenden för hantering av brandfarlig vara enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor - LBE - hanteras av samhällsbyggnadsförvaltningen vilken delegerat ärendena till räddningschef.

Tillsyn över hanteringen av brandfarlig vara enligt - LBE - utförs av kommunens räddningstjänst.

Plan och byggärenden

Säkerhetsarbetet skall komma in tidigt i plan och byggärenden genom samverkan mellan Bygg och miljö, Tekniska avdelningen samt Räddningstjänsten. Dessa tre avdelningar är numera en gemensam förvaltning - Samhällsbyggnadsförvaltningen - SHBF.

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

Kommunen svarar för att sotning och brandskyddskontroll utförs. Verksamheten bedrivs på entreprenad. Kommunen tillåter egen sotning efter skriftlig ansökan från en enskild fastighetsägare om detta kan ske på ett ur brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Ärendet är delegerat till räddningschef. Räddningstjänsten har förteckning på vilka som utför egen sotning.

Trafiksäkerhet

Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar kontinuerligt med trafiksäkerhet på kommunens vägar. Drift och underhåll är att betrakta som en del av trafiksäkerheten, bl a halkbekämpning och gatuunderhåll.

Kommunen samarbetar med trafikverket som har ansvaret på det statliga vägnätet.

Varning

Vid allvarliga olyckshändelser med omedelbar eller förestående fara som exempelvis utsläpp av giftiga eller brännbara gaser skall allmänheten varnas genom att räddningsledaren begär varningsmeddelande i Radio Västerbotten. Dessutom skall meddelande genom Sveriges Radios försorg sändas i riksradios kanaler, Sveriges Television, TV4 och Text TV. Allmänheten kan även varnas via högtalarbilar.

Beslut under och efter räddningsinsats

Efter avslutad räddningsinsats undersöker räddningstjänsten rutinmässigt och i skälig omfattning orsakerna till olyckan och hur räddningsinsatsen genomförts. Erfarenheterna från utredningarna skall användas för att förbättra såväl det förebyggande arbetet som framtida räddningsinsatser.

4. Riskbild

I Nordmalings kommuns riskanalys - bilaga 2- har riskobjekten inventerats och värderats i första hand för att skapa ett underlag i arbetet att minska riskerna. Riskanalysen skall leda till en samlad bild av riskerna i kommunen som kan leda till akut skadeverkan på människor, egendom och miljö. Riskanalysen behandlar enbart risker som kan leda till räddningsinsatser.

4.1 Räddningstjänstens insatser i Nordmalings kommun

Varje år görs mellan 80 – 100 räddningsinsatser.

Se bilaga 1.

Olyckor

De vanligaste olyckorna sett till människors liv, hälsa och egendom utgörs av bränder och trafikolyckor. Dessa två områden prioriteras.

Stora olyckor

Till stor del består kommunen av förvaltningsverksamheter, publika lokaler, transportverksamhet och småskalig industriverksamhet samt några stora industrier. Bränder i dessa verksamheter kan ge stora skador på människor, egendom och miljö. Genom kommunen går flera transportleder. En bussolycka, en tankbilsolycka med farligt gods eller en olycka efter järnvägen medför svåra olyckor. Storm, snö och åska är andra händelser som kan belasta kommunen hårt.

Kostnader

Kostnad för räddningstjänsten per invånare i kronor.

	Nordmaling	Vännäs	Robertsfors	AC Län	Riket
Bruttokostnad räddningstjänst	831	579	897	1 074	840

Källa: SKL, Webor, 2009 samt MSB, 2010

Jämförelsetal

Per 1 000 invånare

Olyckstyp	Kommun	Antal	Omkomna	Skadade
Brand i bostad	Nordmaling	1,4	0	0,4
	Vännäs	0,8	0	0,2
	Robertsfors	1,8	0	0
Brand i allmän byggnad	Nordmaling	0,3	0	0
	Vännäs	0,4	0	0
	Robertsfors	0,2	0	0
Brand i industri	Nordmaling	0,1	0	0
	Vännäs	0,2	0	0
	Robertsfors	0,7	0	0
Trafikolyckor	Nordmaling	3,1	0	3,2
	Vännäs	1,1	0	1,5
	Robertsfors	1,9	0	1,5
Drunkning	Nordmaling	0	0	0
	Vännäs	0,1	0	0,1
	Robertsfors	0	0	0
Utsläpp av farligt ämne	Nordmaling	0	0	0
	Vännäs	0,6	0	0
	Robertsfors	0,4	0	0

Källa: MSB statistik olyckor 2010

5. Skadeförebyggande arbete

Lagen om skydd mot olyckor innehåller två övergripande nationella mål enligt nedan.

”Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor”

”Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt”

5.1 Prioriterade riskområden

Bränder

Bränder innebär ofta stora egendomsskador för samhället och den enskilde.

Trafikolyckor

Många människor skadas svårt och i många fall drabbas de av långt lidande. Rehabiliteringen kostar samhället stora pengar.

5.2 Säkerhetsmål och prestationsmål

Säkerhetsmål för de prioriterade områdena anger det läge kommun anser sig kunna uppnå. Prestationsmål beskriver hur kommunen ska kunna uppnå säkerhetsmålen.

Med kraftig stil beskrivs kommunens säkerhetsmål

- I streckform anges prestationsmålen.

5.2.1 Bränder

Invånarna i Nordmalings kommun ska vara medvetna om risker med bränder och hur man skyddar sig mot dessa.

- Räddningstjänsten ska årligen utbilda människor i olika kurser som syftar till kunskap om risker med bränder och andra olyckor.
- Räddningstjänsten ska informera om särskilda brandrisker som uppstår under vissa tider på året

Människor ska inte skadas eller omkomma vid brand eller bristande utrymningssäkerhet i vårdanläggningar, samlingslokaler, skolor och bostäder.

- Samtliga kommunala förvaltningar skall bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete i likhet med andra verksamhetsutövare.
- Räddningstjänsten skall genom tillsyn kontrollera att systematiskt brandskyddsarbete bedrivs.
- Räddningstjänsten skall informera om vikten att ha en fungerande brandvarnare.
- Räddningstjänsten skall genomföra bostadstillsyner varje år.

Minska antalet eldstadsrelaterade bränder.

- Alla bostäder med eldstäder skall sotas/rengöras enligt fastställd tidsplan. För utförandet har kommunen antagit en entreprenör.

Tillsynsverksamheten skall vara flexibel och behovsanpassad.

- Räddningstjänsten skall årligen göra tillsyn på byggnader/verksamheter som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse.

5.2.2 Trafikolyckor

Vägar och korsningar skall vara utformade så att inte olyckor inträffar.

- Samhällsbyggnadsförvaltningen skall kontinuerligt inventera trafikmiljön.

6. Räddningstjänst

6.1 Organisation

En heltidsanställd räddningschef och en halvtidsanställd stf. räddningschef med placering på brandstationen i Nordmaling.

En räddningschef i beredskap - RCB - som skall svara inom 90 sekunder efter larm och träda i tjänst med disponibelt fordon inom 5 minuter. RCB-funktionen samordnas med Vännäs och Bjurholms kommuner.

Räddningsstyrkan består av 6 st. deltidanställda brandförmän och 18 st. deltidanställda brandmän fördelade på tre grupper med beredskap var tredje vecka. Beredskapsgruppen består av 1 brandförman och 6 brandmän.

6.2 Kompetens

Befattning	Kompetens/utbildningsnivå	Anmärkning
Räddningschef	Brandmästarkompetens eller Räddningsled.B Tillsyn A	Dagtid ingå i räddningschef i beredskap - RCB
Stf.räddningschef	Brandmästarkompetens eller Räddningsled.B Tillsyn A	Dagtid ingå i räddningschef i beredskap - RCB
Räddningsledare	Brandmästarkompetens eller Räddningsled. B Tillsyn A	Kvällar/helger ingå i räddningschef i beredskap - RCB
Skadeplatschef	Brandförmansexamen deltid eller räddningsledare A	Beredskapstjänst
Brandman deltid	Brandman deltid 5v eller räddningsinsats	Beredskapstjänst

6.2 Förmåga

Räddningstjänsten ska ha förmågan att kunna minska skador på människor, egendom och miljö i samband med **brand** genom att:

- Räddningsstyrkan skall kunna starta en insats inom 10 minuter inom centralorten samt Levar och Olofsfors.
- För orterna Rundvik, Lögdeå, Brattfors m fl inom 20 minuter.
- För övriga mindre byar inom 30 minuter efter larm. I dessa områden sker utbildning och övningar på aktuella äldreboende så att utrymning kan ske av personal på plats.
- Livrädda med rökdykare i bostadsbebyggelse.
- Utrymma/livrädda från byggnad med hjälp av höjdfordon.
- Utföra inre och yttre släckning.
- Utföra restvärdesräddning.
- Utföra släckning av brandfarlig vätska med exempelvis skum.
- Utföra släckning i terräng med hjälp av bl a bandvagn.
- Utföra första hjälpen på skadade.

Räddningstjänsten ska ha förmågan att kunna minska skador på människor, egendom och miljö i samband med **trafikolyckor** genom att:

- Med specialutrustning ta loss fastklämda människor vid trafikolyckor.
- Säkra fria luftvägar, stoppa blödningar samt förebygga chock på skadade.
- Säkra olycksplatsen för att förhindra ytterligare olyckor under räddningsarbetet.
- Vid tung räddning, exempelvis bussolycka, larmas Umeå brandförsvaret som förstärkning.

Räddningstjänsten ska ha förmågan att kunna minska skador på människor, egendom och miljö i samband med **utsläpp av farligt ämne** genom att:

- Genomföra livräddande insatser vid kemikalieolyckor i väntan på förstärkning från den i regionen gemensamt inköpta kemutrustningen som är placerad i Umeå.
- Vid större oljeutsläpp larmas MSBs oljesaneringsdepå som är stationerad på Umeå brandförsvär.
- Begränsa utsläpp och utföra brandbekämpning.

Räddningstjänsten ska ha förmågan att kunna minska skador på människor, egendom och miljö i samband med **övriga räddningsinsatser** genom att:

- Transportera eller hämta skadade till farbar väg på uppdrag av landstinget.
- Vid översvämningar kunna läns pumpa enstaka fastigheter.
- Genomföra djurlivräddning.
- Genomföra ytlivräddning.
- Genomföra räddningstjänståtgärder vid ras, skred och stormskada.

Vid förändring av riskerna i kommunen skall räddningstjänstens personal utbildas och ändamålsenlig utrustning ska finnas att tillgå för att kunna utföra effektiva insatser.

6.4 Samverkan

Räddningstjänsten har sedan många år en väl etablerad och fungerande samverkan med närliggande kommuner för att få en så snabb och uthållig insats som möjligt i kommunen.

Avtal om samverkan finns:

- Mellan grannkommunerna Vännäs, Bjurholm, Umeå samt Örnsköldsvik.
- Mellan Vännäs, Bjurholms och Nordmalings kommuner om gemensam räddningschef i beredskap (RCB). Vid en längre insats sker avlastning med övriga RCB i samverkande kommuner.
- Med SOS-alarm beträffande utlarmning.
- Om restvärdesskyddsavtal med Försäkringsbranschens Restvärdesräddning AB. Detta är en tjänst som innebär att, efter räddningstjänst upphört, rädda återstående värden.
- Med Trafikverket om att städa vägbana fri från hinder och skräp i samband med olycka.

6.5 Övningsverksamhet

Räddningspersonalen skall övas så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Inriktning på övningarna skall präglas av de risker/insatser som är troliga i kommunen.

Räddningschefen upprättar övningsprogram i samråd med personalen.

Övningsprogrammet innefattar olika typer av övningar.

- Lagstadgade/obligatoriska övningar
- Temaövningar
- Behovsövningar
- Objektövningar/orienteringar
- Insatsövningar

Övningarnas genomförande skall dokumenteras och även vilka personer som deltagit.

För att vidmakthålla och utveckla kompetens och förmåga krävs att all operativ personal övar minst 50 timmar/år.

6.6 Hamnområde

Kommunen svarar för räddningstjänst inom hamnområdet i Rundvik.

Se bilaga 2.

6.7 Alarmering

Den ingående alarmeringen sköts av SOS-alarm. Räddningsstyrkan larmas via telenätet eller kommunikationsradio/personsökare. Om larmnumret 112 vid en telestörning inte fungerar inom kommunen kan brandstationen bemannas och brandfordon utplaceras på strategiska ställen.

6.8 Brandvattenförsörjning

Brandvattenförsörjning för räddningsinsatser skall ordnas dels med släckbil/tankbil dels med brandpostnät. Brandpostnätets kapacitet och utformning samt brandposternas placering skall bestämmas i samråd med räddningschefen. Tekniska förvaltningen svarar för att brandpostkartorna är aktuella, att brandposterna är utmärkta och att brandposterna är urpumpade inför vintern. Räddningschefen skall underrättas när en brandpost stängs av. Reservvatten utgörs av öppna vattendrag såsom sjöar, älvar och hav.

6.9 Beslut under och efter räddningsinsats

Avslut av en räddningsinsats redovisas på insatsrapporten. I förekommande fall på särskild blankett som bifogas insatsrapporten.

Ingrepp i annans rätt samt tjänsteplikt redovisas också på insatsrapporten.

När en räddningsinsats är avslutad skall olyckan utredas i skälig omfattning. Utredningen utförs av befäl eller räddningsledaren för att klargöra orsakerna till olyckan och hur insatsen genomförts. Erfarenheterna skall användas för att förbättra både det förebyggande arbetet samt räddningsarbetet. Mer komplexa olyckor får vid behov utredas av speciellt utbildad personal.

6.10 Räddningstjänst under höjd beredskap

Kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap bygger på en förstärkning av den fredstida organisationen. En väl fungerande räddningstjänst i fred är förutsättningen för en bra organisation vid höjd beredskap.

7. Bilagor

1. Olyckstyp
2. Riskanalys
3. Hamnområde

Bilaga 1 Olyckstyp

Olyckstyp	2010	D	SS	LS	2009	D	SS	LS	2008	D	SS	LS	2007	D	SS	LS
Brand i byggnad	16			3	20				13			1	19			2
Brand ej i byggnad	7				10			1	21				16			
Trafikolycka	24		4	21	21		1	19	14		2	20	14		4	11
Utsläpp av farligt ämne	0				4				5				0			
Drunkning/tillbud	0				0				2		1	1	0			
Nödställd person	3			2	0				2				3		1	1
Nödställt djur	0				0				0				1			
Stormskada	0				0				0				2			
Översvämning av vattendrag	0				2				0				0			
Annan vattenskada	1				0				0				0			
Annan olycka	4				0				1				1			
Automatalarm, ej brand/gas	19				27				14				17			
Förmodad brand	0				2				2				4			
Falsklarm brand	0				0				0				0			
Falsklarm räddning	0				0				1							
Förmodad räddning	0				0				0				0			
Hjälp till ambulans	2				1			1	3			2	2	1	1	
Felindikering från automatlarm	3				3				2				10			
Trygghetslarm	3				3				2				0			
Inbrottslarm	0				0				0				1			
Hiss, ej nödläge	0				0				2				0			
Annat uppdrag	4				2				0				1			
Totalt	84		4	26	95		1	21	84		3	24	91	1	6	14

Döda=

Svårt Skadade=

Lätt Skadade=

D

SS

LS

Bilaga 2. Riskanalys 2007

Vardagsolyckor såsom trafikolyckor, villabränder eller mindre skogsbränder innebär normalt inga särskilda risker. Sådana händelser behandlas därför inte.

Namn på objektet	Beskrivning	Tänkbar olyckstyp	Konsekvens människa
Transportolycka farligt gods väg - järnväg	Farligt gods	Utsläpp av farligt ämne	Dödsfall, förgiftning, utrymning
Transportolycka många personer	Bussolycka Tågolycka	Allvarlig bussolycka Tågurspårning	Dödsfall, fysiska skador, psykiska skador
Transportolycka	Bussolycka Farligt gods	Allvarlig bussolycka Utsläpp av farligt ämne	Dödsfall, fysiska skador, utrymning av människor
Brandfarliga och explosiva varor	Drivmedelsanläggningar Färg/järnhandel Gasflaskor	Utsläpp av farligt ämne Brand Explosion	Dödsfall, brännskador
Sjukhem, äldreboende, gruppboende, dagcenter, arbetsterapi, dagrehabilitering	Sängliggande dementa Utvecklingsstörda Psykisktstörda	Brand	Dödsfall, brännskador, utrymning
Individ och familjeomsorgen	Personal, besökare	Brand	Dödsfall, brännskador, rökskador, utrymning
Industrier och verkstäder	Metallindustri- tillverkning Träindustri- förädling - tillverkning Bilverkstad - vätskor - gasflaskor Återvinning - källsortering av avfall	Brand	Brännskador, utrymning
Samlingslokaler	Idrottshallar, dansbanor och andra samlingslokaler Restaurang Kyrka/församlingsgård	Brand	Dödsfall, brännskador, utrymning
Hotell och annat boende	Hotell < 50 rum Campingplats Hyreshus > 3 våningar	Brand	Dödsfall, brännskador, utrymning.
Skolor, förskolor	Bussolycka Koncentration av människor	Allvarlig bussolycka Brand	Dödsfall, kroppsskador, brännskador rökskador, psykiska skador
Naturolyckor	Stormskador, snöoväder och översvämningar	Oväder	Isolerade människor
Skog/gräsbränder	Åskväder, skogsmaskiner, gnistbildning från tåg och dåligt släckta kaffe/grilleddar	Skogsbrand	Utrymning
Vattentäcker/verk	Sabotage, inläckage av föroreningar	Förgiftat vatten	Sjuka människor Dricksvattenbrist
Olycka till havs	15 mil kustremsa	Båtolycka, drunkning	Dödsfall drunkning

Bilaga 3. Hamnområde

